

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

INFORMACJA O WYNIKACH KONTROLI BEZPIECZEŃSTWA ZABAWEK

Warszawa, kwiecień 2017 r.

INFORMACJA

O WYNIKACH KONTROLI BEZPIECZEŃSTWA ZABAWEK

Termin: II, III i IV kwartał 2016 rok¹

Kontrolujący w ramach planu:

II kwartał: 8 wojewódzkich inspektorów Inspekcji Handlowej (w Bydgoszczy, Gorzowie Wlkp., Kielcach, Lublinie, Łodzi, Poznaniu, Warszawie i Wrocławiu);

III kwartał: 8 wojewódzkich inspektorów Inspekcji Handlowej (w Białymstoku, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Olsztynie, Opolu, Rzeszowie, Szczecinie);

IV kwartał: 8 wojewódzkich inspektorów Inspekcji Handlowej (w Bydgoszczy, Gorzowie Wielkopolskim, Kielcach, Lublinie, Łodzi, Kielcach, Poznaniu, Warszawie i Wrocławiu).

Niniejsza informacja zawiera dane dot. kontroli planowych oraz planowych działań własnych wojewódzkich inspektoratów Inspekcji Handlowej.

Cel kontroli: sprawdzenie i ocena, czy wprowadzone do obrotu zabawki spełniają wymagania określone w przepisach rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 20 października 2016 r. w sprawie wymagań dla zabawek².

Ponadto w trakcie kontroli zostały sprawdzone zabawki zasilane energią elektryczną, wprowadzone do obrotu po 24 maja 2013 r. Tego rodzaju zabawki dodatkowo podlegają przepisom rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 8 maja 2013 r. w sprawie zasadniczych wymagań dotyczących ograniczenia niektórych niebezpiecznych substancji w sprzęcie elektrycznym i elektronicznym³.

Ponadto w trakcie kontroli planowych zabawek przeprowadzono badania laboratoryjne w laboratoriach UOKiK.

Spełnianie wymagań określonych w przepisach rozporządzenia MRiF

Zakres podmiotowy kontroli: kontrolami objęto 246 przedsiębiorców, w tym:

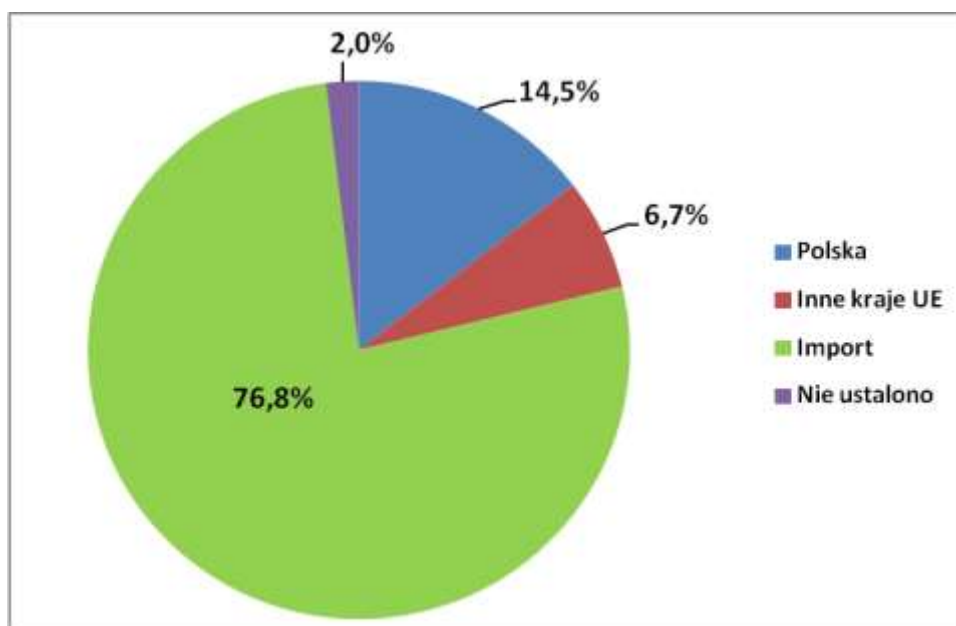
- 110 sprzedawców hurtowych,
- 103 placówki sprzedaży detalicznej,
- 33 sklepy wielkopowierzchniowe.

Zakres przedmiotowy kontroli: skontrolowano 2 302 zabawki. Wśród skontrolowanych zabawek największy udział miały zabawki pochodzące z importu (ponad 75 proc.). Głównym kierunkiem, z którego importowane są zabawki, to kraje azjatyckie (np. Chiny). Około 20 proc. zabawek pochodzi z krajów Unii Europejskiej, w tym ok. 15 proc. z Polski.

¹ Ze względu na zmianę siedziby Specjalistycznego Laboratorium Badania Zabawek UOKiK w Lublinie oraz konieczność uzyskania nowej akredytacji przez laboratorium, w I kw. 2016 r. nie były prowadzone planowe kontrole zabawek a w II kw. także badania laboratoryjne zabawek.

² Dz. U. poz. 1730, dalej: rozporządzenie MRiF.

³ Dz. U. z 2013 r., poz. 547, dalej: rozporządzenie RoHS II.

Wykres 1. Pochodzenie skontrolowanych zabawek⁴

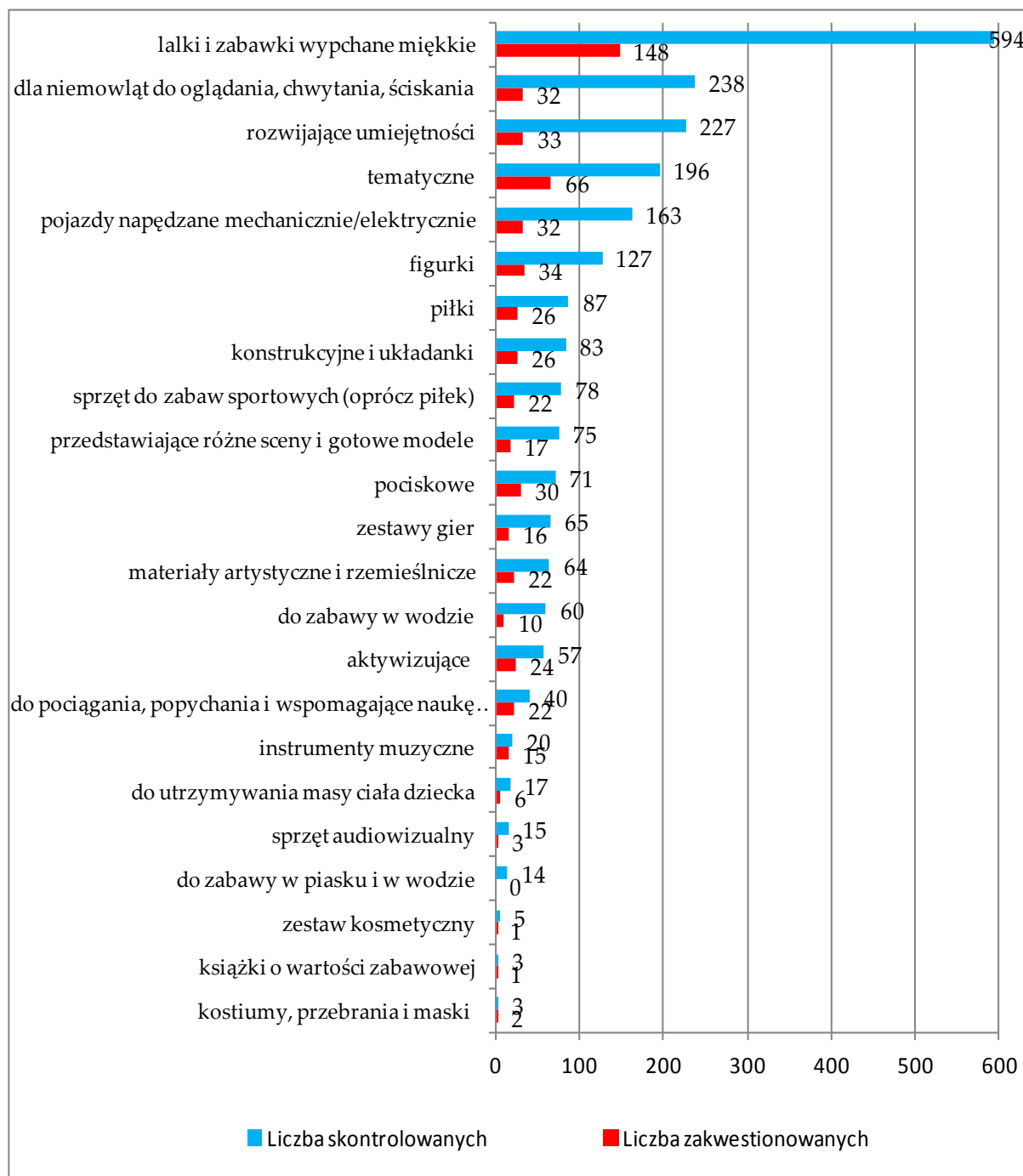
Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji wojewódzkich inspektoratów Inspekcji Handlowej.

Wyniki kontroli: łącznie zakwestionowano 558 zabawek (26,0 proc. ogółu skontrolowanych).

Kontrolą objęto następujące kategorie zabawek: aktywizujące (ruchowe), dla niemowląt do oglądania, chwytania, ściskania, do pociągania, popychania i wspomagające naukę chodzenia, do utrzymywania masy ciała dziecka, do zabawy w piasku i w wodzie, do zabawy w wodzie, figurki, instrumenty muzyczne, konstrukcyjne i układanki, kostiumy, przebrania i maski, książki o wartości zabawowej, lalki i zabawki wypchane miękkie, materiały artystyczne i rzemieślnicze, piłki, pociskowe, pojazdy napędzane mechanicznie/elektrycznie, przedstawiające różne sceny i gotowe modele, rozwijające umiejętności, sprzęt audiowizualny sprzęt do zabaw sportowych (oprócz piłek), tematyczne, zestawy gier oraz zestawy kosmetyczne.

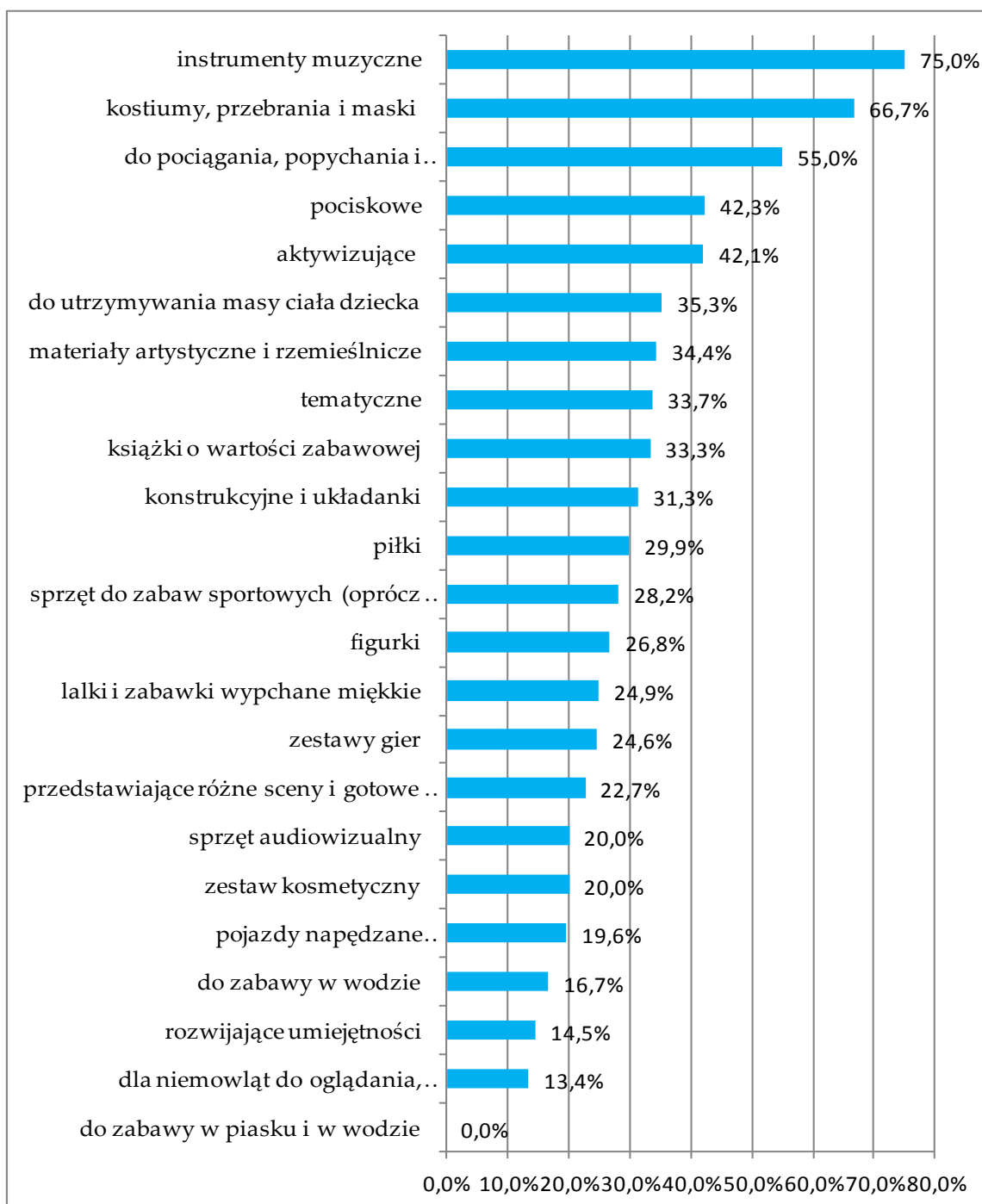
⁴ Pochodzenie zabawki jest określane na podstawie kraju siedziby producenta, niekoniecznie faktycznym miejscu wytworzenia zabawki.

Wykres 2. Liczba zabawek skontrolowanych i zakwestionowanych w poszczególnych kategoriach.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji wojewódzkich inspektoratów Inspekcji Handlowej.

Wykres 3. Odsetek zabawek zakwestionowanych w poszczególnych kategoriach.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji wojewódzkich inspektoratów Inspekcji Handlowej.

Stwierdzone niezgodności w zakresie formalnym dotyczyły głównie:

- nieprawidłowo wystawionej deklaracji zgodności – w 145 przypadkach,
- niepełnych danych importera – w 118 przypadkach,
- niezasadnego umieszczenia ostrzeżenia „0-3” – w 107 przypadkach,
- braku danych producenta – w 105 przypadkach,
- braku deklaracji zgodności – w 75 przypadkach,
- braku wymaganych ostrzeżeń – w 73 przypadkach.

Badania laboratoryjne: zakres badań laboratoryjnych obejmował sprawdzenie spełniania wymagań bezpieczeństwa i właściwości chemicznych⁵ określonych dla poszczególnych kategorii zabawek w rozporządzeniu MRiF oraz następujących normach zharmonizowanych:

- a) EN 71-1:2014 (PN-EN 71-1:2015-01) „Bezpieczeństwo zabawek. Część 1: Właściwości mechaniczne i fizyczne” (dalej: PN-EN 71-1),
- b) EN 71-3:2013+A1:2014 (PN-EN 71-3+A1:2014-12) „Bezpieczeństwo zabawek – Część 3: Migracja określonych pierwiastków” (dalej: PN-EN 71-3),
- c) EN 71-8:2011 (PN-EN 71-8:2012) „Bezpieczeństwo zabawek. Część 8: Zabawki aktywizujące przeznaczone do użytku domowego”,
- d) EN 62115:2005 (PN-EN 62115:2005) ze zmianami: A2:2011, A11:2012, A12:2015 „Zabawki elektryczne. Bezpieczeństwo użytkowania” (dalej: PN-EN 62115:2005).

Podmioty badające: Specjalistyczne Laboratorium Badania Zabawek UOKiK w Lublinie (w zakresie punktów a-c) oraz Specjalistyczne Laboratorium Produktów Włókienniczych i Analizy Instrumentalnej UOKiK w Łodzi (pod kątem występowania niedozwolonych substancji chemicznych).

Wyniki badań laboratoryjnych: łącznie przebadano 281 próbek zabawek, z czego w 110 próbkach stwierdzono niezgodności w zakresie konstrukcji, wykonania bądź właściwości chemicznych zastosowanych materiałów (39,1 proc. zbadanych).

W Specjalistycznym Laboratorium Badania Zabawek w Lublinie przeprowadzono łącznie badania 138 próbek zabawek, stwierdzając niezgodności w zakresie konstrukcji, wykonania i zastosowanych materiałów w 66 próbkach (47,8 proc. ogółu zbadanych).

Najczęściej pojawiające się niezgodności polegały na:

- występowaniu lub pojawieniu się podczas badań małych elementów mieszczących się całkowicie w cylindrze do badania małych części, mogących powodować udławienie lub uduszenie dziecka (m.in. figurkach, w grzechotkach, zabawkach do pociągania, popychania i wspomagających naukę chodzenia);
- odłączeniu się od pocisków przyssawek, które przechodzą całkowicie przez wzornik E, co oznacza, że pociski nie były solidnie przytwierdzone, a także ich powierzchnia uderzeniowa nie jest wystarczająca, a tym samym pociski mogą powodować urazy ciała;
- pęknięciu szwów zabawek miękkich wypchanych, w wyniku czego powstał dostęp do wypełnienia z materiału włóknistego znajdującego się wewnątrz zabawki, co stwarza ryzyko udławienia;
- nieprawidłowym zadziałaniu zabawek podczas badania (złożeniu się), co w tym przypadku stwarzało ryzyko zmiżdżenia, skaleczenia lub przytrzaśnięcia palców dziecka w trakcie zabawy (w zabawkach wózkach spacerowych i głębokich);
- dostępności otworów, które stwarzają niebezpieczeństwo uwięźnięcia głowy i szyi oraz w zabawkach huśtawkach [należących do kategorii zabawki aktywizujące (ruchowe)];

⁵ Właściwości chemiczne dla zabawek określone są w pkt 3 „Szczegółowe wymagania w zakresie właściwości chemicznych” Załącznika nr 1 „Szczegółowe wymagania bezpieczeństwa” do rozporządzenia MRiF.

- zaniżonej średnicy lin zabawek huśtawek, co stwarza ryzyko zerwania się liny podczas użytkowania, a tym samym upadku dziecka z wysokości;
- zaniżonej grubości folii opakowania, co stwarza ryzyko asfiksji;
- obecność dostępnych zadziórów, powodujących rany lub otarcia, stwarzających nadmierne ryzyko urazu.

W Specjalistycznym Laboratorium Produktów Włókienniczych i Analizy Instrumentalnej w Łodzi przeprowadzono łącznie 133 badania laboratoryjne zabawek pod kątem występowania ftalanów (substancje działające toksycznie na rozrodczość i posiadające właściwości zaburzające funkcjonowanie układu hormonalnego), stwierdzając przekroczenie dopuszczalnego stężenia tych substancji w 44 zabawkach (33,1 proc zbadanych).

Ponadto zbadano 10 zabawek pod kątem występowania w nich bisfenolu A (substancji działającej toksycznie na rozrodczość), nie stwierdzając jej obecności w żadnej ze zbadanych próbek.

Działania Inspekcji Handlowej: w przypadku niezgodności o charakterze formalnym, które można wyeliminować, inspektorzy IH występowały do przedsiębiorców, odpowiedzialnych za wprowadzenie zabawki do obrotu, z wnioskiem o podjęcie dobrowolnych działań – łącznie 230 razy (w 134 przypadkach podmioty podjęły działania - szczegółowe informacje dostępne są w wojewódzkich inspektoratach Inspekcji Handlowej).

Działania UOKiK: w przypadku 159 zabawek inspektorzy IH skierowali do Prezesa UOKiK akta kontroli z wnioskiem o wszczęcie postępowania administracyjnego.

W 2016 r. Prezes UOKiK wszczął 103 postępowania administracyjne dotyczących zabawek, z czego w 10 przypadkach na przedsiębiorców zostały nałożone obowiązki (w tym poinformowania konsumentów o wykrytych niezgodnościach w mediach). Wydano również 100 decyzji umorzeniowych, głównie w przypadkach, gdy przedsiębiorcy dobrowolnie podejmowali działania naprawcze eliminując niezgodności lub skutecznie wycofali niebezpieczne zabawki z obrotu.

Konsekwencją działań podejmowanych przez Prezesa UOKiK i Inspekcję Handlową 2016 r. było wycofanie z rynku 54 966 zabawek, usunięcie niezgodności w 3 889 sztukach i zniszczenie 48 267 sztuk zabawek, w których nie było możliwe wyeliminowanie stwierdzonych niezgodności.

Ogólne wnioski z kontroli: porównując z kontrolą zabawek przeprowadzoną w 2015 roku, należy stwierdzić spadek odsetka stwierdzonych nieprawidłowości o 11,4 ppkt. Podczas poprzedniej kontroli zakwestionowano łącznie 37,4 proc. objętych sprawdzeniem zabawek. Spadek ten jednak mógł nie być spowodowany poprawą sytuacji w tym segmencie, a raczej niższą liczbą zrealizowanych działań kontrolnych w I kwartale 2016 r. Wpływ niewątpliwie miało również zawieszenie działalności Specjalistycznego Laboratorium Badania Zabawek w Lublinie z uwagi na konieczność przeprowadzenia procesu akredytacyjnego związanego ze zmianą siedziby.

W przypadku niezgodności o charakterze formalnym najczęściej kwestionowano nieprawidłowe sporządzenie deklaracji zgodności, mimo, że obowiązek jej wystawiania dla zabawek istnieje od 20 lipca 2011 r. W przypadku zabawek elektrycznych, deklaracje zgodności najczęściej nie zawierają odniesienia do właściwej normy zharmonizowanej PN-EN 62115:2005 „Zabawki elektryczne. Bezpieczeństwo użytkowania” oraz nie wskazują, że spełniają wymagania wynikające z rozporządzenia RoHS II, obowiązującego od 24 maja

2013 r. Może to oznaczać brak przeprowadzenia stosownych badań na zgodność z tymi wymaganiami, a w rezultacie niezapewnienie odpowiedniego poziomu ochrony środowiska przed szkodliwymi substancjami jakie mogą występować w zabawkach zasilanych energią elektryczną.

Kolejnym wymaganiam naruszonym stale przez przedsiębiorców jest niezasadne umieszczone ostrzeżenie „0-3” na zabawkach, które z założenia przeznaczone są dla dzieci poniżej 3 roku życia, tj.: na zabawkach dla niemowląt do oglądania, chwytania, ściskania, zabawkach do pociągania, popychania i wspomagających naukę chodzenia, zabawkach do zabawy w piasku i w wodzie, zabawkach miękkich wypchanych, zabawkach rozwijających umiejętności. Należy podkreślić, że w normie PN-EN 71-1 „Bezpieczeństwo zabawek. Część 1: Właściwości fizyczne i mechaniczne” w punkcie 5 „Zabawki przeznaczone dla dzieci poniżej 36 miesięcy”, przewidziano dodatkowe, surowsze badania zabawek przeznaczonych dla tej kategorii wiekowej. Między innymi zabawki te, co do zasady nie mogą zawierać małych odłączalnych elementów mieszczących się całkowicie w cylindrze do badania małych części. Natomiast zabawki z miękkim wypełnieniem, nie mogą zawierać żadnych twardych i ostrych zanieczyszczeń. Dołączone do zabawek linki, łańcuchy oraz przewody elektryczne nie mogą przekraczać określonych w normie długości. Ponadto nie należy w nich stosować szkła czy porcelany lub tym podobnych materiałów, które mogą łatwo ulec zniszczeniu, pozostawiając ostre elementy, o które może zranić się dziecko.

Do najczęściej występujących nieprawidłowości dot. bezpieczeństwa należą:

- występowanie lub pojawianie się podczas badań małych elementów mieszczących się całkowicie w cylindrze do badania małych części, mogących powodować udławienie lub uduszenie dziecka (w zabawkach typu grzechotki i zabawkach do pociągania),
- odłączenie się od pocisków przyssawek, które przechodzą całkowicie przez wzornik E, co oznacza, że pociski nie były solidnie przytwierdzone, a także ich powierzchnia uderzeniowa nie jest wystarczająca, a tym samym pociski mogą powodować urazy ciała;
- nieprawidłowe działanie zabawek podczas badania (np. złożenie się wózków dla lalek, co w tym przypadku stwarzało ryzyko zmiążdżenia, skaleczenia lub przytrzaśnięcia palców dziecka w trakcie zabawy);
- dostępność otworów, które stwarzają niebezpieczeństwo uwięźnięcia głowy i szyi w zabawkach huśtawkach [należących do kategorii zabawki aktywizujące (ruchowe)].

Nadal odnotowuje się wysoki odsetek zabawek, przede wszystkim lalek z miękkimi głowami, figurek (głównie koniki/kucyki), w których wykrywa się przekroczenie dopuszczalnego poziomu ftalanów, stosowanych jako plastyfikatory PVC oraz innych tworzyw sztucznych. W stosunku do wyników badań przeprowadzonych w 2015 r. należy stwierdzić nieznaczny wzrost odsetka zabawek zakwestionowanych w tym zakresie (o 4,0 ppkt.). Podczas kontroli w 2015 zakwestionowano łącznie 30 ze 103 przebadanych próbek zabawek.

Sporządził: Departament Nadzoru Rynku – Wydział Monitorowania Systemu Nadzoru Rynku
Data: 27.04.2017 r.